

BOŞNAKÇA HIRVATÇA VE SIRPÇADAKİ TÜRKÇE KELİMELERİN BALKAN ORTAK HALK KÜLTÜRÜ UNSURLARININ OLUŞUMUNDAKİ YERİ ÜZERİNE BAZI TESPİT VE DEĞERLENDİRMELER

Some Findings And Evaluations About The Role Of Turkish Words In
Bosnian, Croatian And Serbian Languages On Forming The Elements Of
Folk Culture

Zülfikar BAYRAKTAR*

Özet: Osmanlı'nın Balkanlardan çekildiği dönemden yakın zamana kadar, Balkan coğrafyasında etnik bölünmeler yüzünden meydana gelen ayrışmayla birlikte kültürlerarası iletişim önemli ölçüde zarar görmüştür. Bu durumun doğal bir sonucu olarak, Balkanlarda toplumsal kimlik çatışmaları yaygınlaşmış ve Osmanlı'nın geçmişte Balkanlarda tesis ettiği, çok kültürlülüğe dönüş arzusu neredeyse kaybolmaya yüz tutmuştur. Bununla beraber, Balkanlarda barışın ve huzurun yeniden tesisi ve devamlılığı hususunda, özellikle son büyük savaşın ardından, bölgedeki siyasi aktörlerin yanı sıra sivil toplum örgütleri de büyük çaba harcamaktadır. Balkanlara büyük bir askerî güç ve siyasî akıl ile giren Osmanlı, burada istikrarı kurmuş ve yüzyıllarca bu bölgeyi müsamahaya dayanan bir siyasetle âdil bir şekilde yönetmiştir. Ayrıca bu duruma paralel olarak, Balkan milletlerinin gelenek ve görenekleri, genel anlamıyla kültürleri, Türk dilinin ve kültürünün Balkanlarda yaygınlaşmasıyla birlikte büyük ve kalıcı bir değişime uğramıştır. Özellikle Türk dili Balkanlarda birçok milletin kültürüne nüfus etmiş ve Balkan milletleri arasında birleştirici bir unsur, bir köprü olmuştur. Bu düşünceden hareketle, makalede, Boşnakça Hırvatça ve Sırpçadaki Türkçe kelimelerin Balkan ortak halk kültürü unsurlarının oluşumundaki yeri üzerine bazı tespit ve değerlendirmelerde bulunulacak ayrıca Balkanlarda barışın ve huzurun yeniden tesisi hususunda, Türk dili ve kültürünün önemine vurgu yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Balkanlar, Türkizm, Kültürel Kimlik, Halk Kültürü.

* Yrd. Doç. Dr., Gediz Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Türkiye.

Abstract: *Intercultural communication was substantially damaged together with the ethnic divisions in the Balkans since the Ottoman Empire withdrew from this area. As a result, social identity conflicts arose in the Balkans and the idea of returning to multiculturalism, which was promoted by the Ottomans before, is about to be forgotten.*

Non-governmental organizations are making a great effort to rebuild and sustain peace as well as the political agents especially after the recent war.

After the Ottomans conquered the Balkans with a great military power and politics, they provided stability and ruled the area fairly for centuries based on a tolerant policy. Besides, customs and traditions of the Balkan countries and their culture in general changed to a great extent as the Turkish language and culture spreaded out in the Balkans.

Turkish language has influences on the culture of many countries in the Balkans and has been a bridge between these countries. This paper will determine and study the role of Turkish words in Bosnian, Croatian and Serbian Languages on forming elements of folk culture and highlight the importance of Turkish language and culture in terms of rebuilding peace in the Balkans

Key Words: *The Balkans, Turkism, Cultural Identity, Folk Culture.*

Giriş

Coğrafi olarak Balkanların büyük oranda dağlık ve engebeli oluşu bölgedeki milletlerin, özellikle kültürel bağlamda farklılaşmasına neden olmuştur. Bu yönüyle, aynı coğrafyada yaşamalarına rağmen, Balkan milletleri arasında dil, din ve temelde kültür bakımından birçok farklılıklar görmek mümkündür. Bu yüzdendir ki, Balkan milletleri arasında her zaman bir uyumsuzluk, iletişimsizlik ve çok başlılık söz konusu olmuştur.

Osmanlının Balkanlardan çekildiği dönemden yakın zamana kadar, Balkan coğrafyasında etnik bölünmeler yüzünden meydana gelen ayrışmayla birlikte kültürlerarası iletişim önemli ölçüde zarar görmüştür. Bu durumun doğal bir sonucu olarak, Balkanlarda toplumsal kimlik çatışmaları yaygınlaşmış ve Osmanlının geçmişte Balkanlarda tesis ettiği, çok kültürlülüğe dönüş arzusu neredeyse kaybolmaya yüz tutmuştur.

Bu bağlamda, özellikle son dönemlerde, Balkanların barış, huzur ve istikrar ortamına kavuşabilmesi için, kültür diplomasisi, bir arada yaşama kültürü, kimlik politikaları, çok kültürlülük ve kültürel bütünleşme gibi kavramlar bölge milletleri ve dünya devletlerinin öncelikli olarak üzerinde durdukları konuların başında gelmektedir.

I. Türk Kültürünün Balkan Kültürlerine Etkisi

Balkanlarda Türk topluluklarının varlıkları ve bu toplulukların etkileri, Osmanlı Devleti'nin bölgede etkisini hissettirmesinden çok daha önceki dönemlere dayanmaktadır. Avarlar, Kumanlar ve Peçeneklerin Balkanlarda belirli dönemlerde varlıklarını sürdürdükleri ve bu coğrafyanın kültürel yapısına katkı yaptıkları bilinmektedir. Osmanlı Devletinin Balkan fetihlerinden önce, Boşnakça, Sırpça ve Hırvatçada görülen “Kaduna/Kadın” kelimelerinin varlığı, Avar Türkçesinin Balkanlardaki Slav dilleri üzerindeki etkisini gösteren bir örnektir (İyiyol ve Kesmeçi, 2011: 623).

Türk topluluklarının son halkası olan ve Balkanlara büyük bir askerî güç ve siyasî akıl ile giren Osmanlı, geçmişte burada istikrarı sağlamış ve yüzyıllarca bu bölgeyi müsamahaya dayanan bir siyasetle, âdil bir şekilde yönetmiştir. Ayrıca bu duruma paralel olarak, Balkan milletlerinin gelenek ve görenekleri, genel anlamıyla kültürleri, Türk dilinin ve kültürünün Balkanlarda yaygınlaşmasıyla birlikte, büyük ve kalıcı bir değişime uğramıştır. Özellikle Türk dili Balkanlarda birçok milletin kültürüne nüfus etmiş ve Balkan milletleri arasında birleştirici bir unsur, bir köprü olmuştur.

II. Türk Dilinin Balkan Dillerine Etkisi

Balkanlarda Türkçe, özellikle Osmanlı Devleti'nin bölgede hâkim güç olması sebebiyle, XIII. Yüzyıldan XX. Yüzyıla kadar bölgedeki topluluklar tarafından iletişim aracı olarak devlet işlerinde ve günlük yaşamda kullanılmıştır. Türkçe iletişimde bulunduğu diller arasında en yoğun olarak Güney Slav dillerini etkilemiştir. Türkçenin Güney Slav dilleri üzerindeki etkisi, Arapçanın Türkçeye etkisiyle karşılaştırılabilecek ölçüdedir. Modern Boşnakça, Sırpça, Hırvatça ve Arnavutça bir sözlükte bile binlerce Türkçe kelime görmek mümkündür (Reçiç, 2011: 2).

Tipik Hint-Avrupa dillerinden olan Boşnakça, Sırpça ve Hırvatça ile Türkçe arasındaki ilişki daha çok sözcük ya da anlam ödünçlemesi şeklinde olmuştur. Biçim bilgisel ve söz dizimsel düzeydeki ilişkiler ise çok sınırlıdır. Dil alanındaki karşılıklı etkileşimde, özellikle yöneten-yönetilen ilişkisinde, yönetmenin verdiği güç, sosyal baskınlık ve saygınlık önemli rol oynamıştır. Fakat süreç içerisinde Osmanlı Devletinin Balkanlarda hâkimiyetini kaybetmesiyle beraber, Balkan dillerindeki

Türkçe kelimeler de yavaş yavaş bu dillerden çekilmişlerdir (Reciç, 2011: 2-6).

Daha önce de ifade edildiği gibi, Osmanlı Devletinin Balkanlarda siyasi ve askeri anlamda etkisini arttırmasıyla beraber, Türk kültürü de bölgede kendini ağırlıklı olarak hissettirmeye başlamıştır. Balkan fetihlerinden önce dini ve ekonomik nedenlerle başlayan dolaylı iletişim, fetihler sonrasında ivme kazanarak daha hızlı ve kalıcı bir biçimde devam etmiştir.

Bölgedeki imar faaliyetleri ve Türkmen aşiretlerinin iskân politikası gereği bölgeye yaptığı göçler sebebiyle bölge çok kısa bir zamanda bir Türk kültür havzası haline gelmiştir.

Balkan milletlerini Osmanlı sonrası sosyo-kültürel açıdan iki grupta sınıflandırmak mümkündür. Bu gruplardan birincisini fetihlerden sonra büyük çoğunluğu Müslüman olan Boşnaklar ve Arnavutlar, diğer grubu ise, İslamlaşmanın sınırlı kaldığı Ortodoks ve Katolik yapılarını koruyan Sırlar, Hırvatlar, Makedonlar, Rumlar, Bulgarlar ve Romenler oluşturmaktadır (İyiyol ve Kesmecı, 2011: 623).

Türk dil ve kültürünün en yoğun şekilde hissedildiği Balkan milletlerinin başında Müslüman Boşnaklar gelmektedir. Türkçenin devlet dili olması ve Bosna'nın Osmanlı'nın bir eyaleti olmasının dışında, Boşnakların Müslüman olması iki kültür arasındaki dil ve kültür iletişimini daha da güçlü kılmıştır. Müslüman Boşnaklar İslam dinine ait birçok kavramı da Müslüman olan Türklerden kendi kültürlerine devşirmişlerdir. Ayrıca yine Müslüman olan Boşnaklar eğitim ve öğretimlerini Osmanlı'nın ilim ve irfan şehirleri olarak anılan İstanbul'da, Konya'da, Bursa'da tamamlayıp Osmanlı devleti zamanında devlet yönetiminde önemli konumlara gelmişlerdir.

Arnavutlar üzerinde de Türkçe ve Türk dili güçlü bir tesir bırakmıştır. İyi bir gelecek için Osmanlı medreselerinde eğitim alan Arnavut gençleri, kendi ülkelerine döndükleri zaman Türkçenin yaygınlaşmasında büyük etken olmuşlardır. Ayrıca o dönemde birçok Arnavut, Boşnak, Sırp ve Hırvat şair ve entelektüeli de yazılarını, şiirlerini ve daha birçok eserlerini Türkçe yazmışlardır. Bu durum bile o dönemde Türkçenin Balkanlarda ne oranda konuşulduğunu ve varlık sahası gösterdiğini gözler önüne sermektedir (Reciç, 2011: 2).

Türkçe Müslüman olmayan Sırp ve Hırvat milletleri arasında da o dönemde hem halk hem de entelektüel tabaka tarafından bilinmekteydi. Türkçe kelimelerin balkan dillerindeki niceliği ve halk kültüründeki etkisi milletten millete farklılık göstermekteydi. Sırlar ve Hırvatlar Müslüman olmamalarına rağmen günlük yaşamda kullandıkları birçok kelime ve ifade biçimi İslam Türk kültürünün izlerini

taşımaktadır. Abdullah Škaljić'in 1966 yılında yayınladığı "Turcizmi u Srpsko Hrvatskom Jeziku/ Sırpça ve Hırvatçada Bulunan Türkçe Kelimeler Sözlüğü" Türkçenin Sırpça ve Hırvatçaya etkisini göstermesi açısından önemli bir çalışmadır. Bu çalışmanın sonunda Škaljić, bu dillerde yaklaşık olarak 9000 kadar Türkçe kelimenin varlığının tespit edildiğini dile getirmiştir (Škaljić, 1966: 23-24).

Balkan dillerindeki, özellikle Sırpça ve Hırvatçadaki Türkçe kelimelerin, terimlerin ve ifade biçimlerinin sayısı Škaljić'in araştırmasının sonucundan daha yüksektir. Škaljić bu çalışmasını XX. Yüzyılın ikinci yarısında yapmıştır. Bu dönem de Osmanlı ile Sırp ve Hırvatların bağının koptuğu sonraki dönemlere tekabül etmektedir. Eğer böyle bir çalışma XVII. veya XVIII. yüzyılda yapılmış olsaydı çalışmanın sonucu daha farklı olabilirdi. Ayrıca bu türden çalışmaların büyük kısmı ya sadece edebi dildeki ürünleri tarama, bir kısmı da sadece sözlü kültürü tarama şeklinde olmuştur. Bu konudaki sağlıklı bir sonuca ulaşmak için hem edebi dilin hem de sözlü kültürün beraber taranması kanaatimizce daha olumlu sonuçlar verecektir. Böylelikle Türkçenin ve Türk kültürünün Balkan dilleri üzerindeki tesiri daha sağlıklı tespit edilebilecektir.

Osmanlı öncesinden ve Osmanlı döneminden kalan Türk dili ve kültürünün etkisinden kurtulmak isteyen Sırp ve Hırvatlar XIX. yüzyılın ilk yarısından itibaren kendi dillerini Türkçe kelimelerden sistemli bir şekilde temizlemeye başlamışlardır. Fakat dilde yapılan bu etnik temizleme girişimi Sırp ve Hırvatlar için hayal kırıklığıyla sonuçlanmıştır. Çünkü kendi dillerinin Türkçeden arındırıldıktan sonra ne kadar fakir olduğunu görmüşler ve bir süre bu işe ara vermişlerdir. Bu konuda çok geniş kapsamlı çalışmalar yapan, Sırp konuşma dilini yazı diline uyarlamaya çalışan ve Sırp Kiril Alfabetini icat eden Sırp dilbilimcisi ve halk edebiyatçısı Vuk Stefanović Karadžić, 1818 yılında hazırladığı ilk Sırpça sözlüğünün ikinci baskısını yaptığı zaman, sözlükten binlerce Türkçe kelimeyi atmaya çalışmıştır. Ancak, Türkçe kelimeleri sözlüğünden atacağı yerde 1700 civarında yeni Türkçe kelimeyi daha sözlüğüne almak mecburiyetinde kalmıştır (Karadžić, 1818: 1-553).

Avrupa'daki milliyetçilik anlayışının Sırp arasında yaygınlık kazanmasıyla bu türden çalışmaların sayısı artmıştır. Fakat ortaya çıkan sonuç Karadžić'inkilerden pek farklı olmamıştır. Bu durumu göz önünde bulunduran Sırp, Sırpçaya intikal etmiş çoğu Türkçe kelimenin bu dilde karşılığı olmadığından ve Sırpçada karşılığı olan Türkçe kelimelerin atılmasından doğacak sıkıntılar yüzünden diğer yabancı asıllı kelimelere kıyasen Türkçe kelimelere daha toleranslı olmak mecburiyetinde kalmışlardır. Bu durum bile Sırp diline ve kültürüne, Türk dilinin ve kültürünün ne oranda sindiğini göstermesi açısından manidardır.

III. Türkçenin Ortak Balkan Halk Kültürünün Oluşumundaki Yeri

Dil, bir anlamda kültürün taşıyıcısıdır. Dil, taşıdığı kültür malzemesinin yaygınlaşmasını ve paylaşılmasını sağlar. Dil, aynı zamanda eşyaya hâkim olma biçimi olarak tanımladığımız kültürün gelecek nesillere aktarımını sağlar ve böylelikle nesiller arası, geleceğe bağlı bir etkileşim söz konusu olur. Bu bağlamda da, dil ve kültür birbirinden ayrılmaz bir parça gibidir.

Osmanlı Devleti öncesi Balkanlar, yıkımların ve savaşların hüküm sürdüğü, çok başlı bir yönetime sahip bir bölgeydi. Bölgedeki bu istikrarsız durumdan yerel milletler de hoşnut değillerdi. Özellikle bölgenin coğrafi konumu sebebiyle bölge milletleri arasında bir iletişimsizlik ve irtibatsızlık söz konusuydu. Aynı coğrafyada yaşamalarına rağmen bölge milletleri birbirlerinden çok farklı karakteristik özelliklere sahiptiler. Bu durum da bölge milletleri arasında uyumsuzluğa neden olmaktaydı.

Bölgedeki milletlerin farklı dinlere ve inanç sistemlerine mensup olması da gruplar arası çatışma ve anlaşmazlığın bir diğer sebebi olmuştur. Bölge, Ortodoks Katolik ve Bogomilist inançlarının buluşma ve çatışma sahası haline gelmişti.

Bogomilizm, Ortaçağ Avrupası'nda ortaya çıkmış bir dini akımdı. Akımın kurucusu Bogomil (Tanrı'nın sevdiği) adında bir köy papazıydı. Bu akımın mensupları kendilerini Hıristiyan diye nitelemelerine rağmen birçok konuda yaygın Hıristiyan anlayışından farklı inanca sahiptiler. Örneğin, teslise inanmıyor, Hz. İsa'nın Tanrı'nın oğlu değil, peygamberi olduğunu düşünüyor, Papalık otoritesini tanımıyor ve haç gibi dini sembolleri kabul etmiyorlardı. Bogomiller bu özelliklerinden dolayı Ortaçağ boyunca Papalığın büyük tepkisiyle karşılaşmışlardır. Engizisyon mahkemelerinde ölüme mahkûm edilmişlerdir. Birçoğu işkenceye uğramış ve sürgün edilmişlerdir. Bogomiller bahsedilen bu özelliklerinden dolayı, Türklerin Bosna Hersek'i fethetmesiyle karşılaştıkları İslamiyet'i kendilerine yakın hissetmişler ve kitleler halinde Müslüman olmuşlardır (Albayrak, 2005: 3-7).

Osmanlı, bölgeye girdikten sonra çok farklı dillere, dinlere ve kültürlere sahip milletleri bir arada tutmanın yolunun hoşgörü politikasından geçtiğini biliyordu. Osmanlı bu yüzden bölge insanların dillerine, dinlerine ve kültürlerine hiç karışmamıştı. İmar faaliyetlerinde farklı etnik gruplara sahip Balkanlara öncelik vermiştir. Balkanlarda, yaşat ki, yaşayasın, politikasını izleyen Osmanlı, hoşgörülü politikası sebebiyle Balkanları savaşmadan uzun asırlarca yönetmiştir.

Bu barış ve huzur ortamının sağlanmasında bir diğer ve önemli neden de Türk dili ve kültürünün Balkan milletleri üzerindeki tesiridir. İslam inancıyla yoğrulmuş

Türk kültürü Balkanlara adalet getirmiş, bu durumdan memnun olan Balkan milletleri de mensubu oldukları devletin dilini ve kültürünü, önyargısız bir biçimde öğrenip yaşamlarına tatbik etmeye başlamışlardır.

Özellikle Boşnak, Sırp ve Hırvat ortak halk kültürünün oluşmasında da bu hoşgörü atmosferinin rolü büyüktür. Osmanlı öncesi, birbirine komşu olmasına rağmen Boşnaklar, Sırp ve Hırvatlar arasında özellikle din ve yaşam biçimi bakımından çok ciddi bir farklılıklar söz konusuydu. Osmanlı yönetimi ile beraber bu üç grup arasında ortak kültüre dayalı bir yaşam biçimi oluşmuştur. Bu ortak kültürün oluşumunda Türk dili ve kültürünün birleştirici yönü ve Osmanlı hoşgörüsü esas etken olmuştur.

Bugün için bile, bu üç grubun barış ve huzur içinde yaşadığı ve bugün Bosna Hersek toprakları içinde yer alan Saraybosna'da Türk dilinin ve kültürünün, kültürler arası diyalogo nasıl sağladığını görmek mümkündür.

Sözlü gelenek, sözlü ve yazılı edebiyat ile Boşnakça, Sırpça ve Hırvatçayı etkileyen Türkçe'nin izlerini bu üç farklı kültürde takip etmek hiç de zor değildir. Özellikle günlük konuşmalarda ve selamlamalarda Boşnakçaya, Sırpçaya ve Hırvatçaya tesir etmiş Türkçe kelime ve ifade biçimlerini görmek mümkündür. "Selam Aleyk", "Eselamu Aleykum", "Selamun Aleykum" Türkçe ve İslami referans içeren selamlamalar olmasına rağmen bu üç dilde de kullanılmaktadır. Yine "Akşamhayrula", "Sabahayrula", "Akşamayrosun", "Alahrazola", "Alahrazosum", "Merhaba", "Eysahadile", "Alahemanet", "Alahimanet", "Boguna Amanet" gibi selam ve iyi dilek ifadeleri de yine bu üç farklı millet arasında günlük konuşmalarda sıkça kullanılmıştır. Sırp Ortodoks ve Hırvatlar Katolik olmalarına rağmen, İslami referans içeren kelime ve ifade biçimlerine kapalı kalmamışlardır (Şiljak, 2002: 4-5).

Türkçeden Boşnakçaya, Hırvatçaya ve Sırpçaya geçen kelimeler, Müslüman halkın kullandığı dini terimler, ev eşyaları, giyim kuşam kültürü, eşya kültürü, yeme içme kültürü ve mutfak kültürü vb. şeklindedir. Baklava, burek, boza, kahva, somun, bamy, salep, dut, zerdalye, arpacık, ibrik, cezva, tepsiya, minder, tencere, saz, zurna, def, tambur, dolma, sarma, döşek, yastuk, yorgan, bardak, çoban, patlijan, rakija, memur, sejmen vb. (Reciç, 2011: 2-6) günlük Türkçe konuşma diline ait binlerce Türkçe kelime Boşnakça, Sırpça ve Hırvatçaya tesir etmiştir

Sonuç:

Balkanlar yüzlerce yıllık bir süre Osmanlı hâkimiyetinde barış ve huzur içinde yaşamış bir coğrafi bölgedir. Osmanlının Orta Asya'dan miras aldığı Türk kültürü, Anadolu'da yoğrularak farklı kültürleri içinde barındıran Balkanlara taşınmıştır. Balkanlarda farklı etnik yapıda milletler olmasına rağmen Osmanlı, hoşgörüsü, dili ve kültürüyle bölgede birleştirici bir rol oynamıştır. Bu rolde en büyük tesirlerden biri farklı dillerin konuşulduğu Balkanlarda, Türkçe ve Türk kültürü olmuştur. Türk dili ve kültürü farklı milletleri tek çatıda toplamış ve bu gruplar arasında ortak bir sevgi ve hoşgörü lisansı oluşturmuştur. Türk Halk kültürü, özellikle Balkan halklarının ortak bir halk kültürü oluşturmalarında önemli bir referans olmuştur. Bu yüzdendir ki, Balkanların neresine giderseniz gidin orada Türk kültürünün izlerini görmeniz mümkündür.

Durmadan değişen çok kültürlü bir dünyada yaşıyoruz. Dünyada barışın ve huzurun yeniden tesisi noktasında kültürler arası diyalogun yeri ve önemi büyük. Bu bağlamda, Balkan toplumları arasında kültürlerarası diyalog, işbirliği ve karşılıklı anlayışı besleyecek araçların geliştirilmesi günümüzde artık bir zorunluluk olmuştur.

Balkan toplumlarının farklı etnik, dini ve kültürel özellikleriyle bir arada yaşama tecrübesine fazlasıyla sahip olmalarına karşın, günümüzde bu tecrübelerini yeniden kullanmaları noktasında kültür diplomasisinden yararlanmaları önemlidir. Ayrıca bu bağlamda, ortak Balkan kültürü oluşturma çabaları bölgeye yeniden barış ve huzuru getirecektir.

KAYNAKLAR:

Albayrak, Kadir. (2005). Bogomilizm ve Bosna Kilisesi. İstanbul: Emre Yayınları.

İyiyol, Fatih; Ahmet M. Kesmeçi. (2011). "Balkan Dillerindeki Türkçe Kelimelerin Tanımlanması Problemi Üzerine Tespitler". Turkey: Turkish Studies, International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic. Volume 6/4 Fall.

Karadžić, Vuk Stefanović. (1818). Srpski Rječnik. Viyana: Gedruckt Bei Den PP Armeniern.

Reçiç, Şeyla. (2011). Boşnakçada Kullanılan Türkçe Kelimeler ve Bunların Değerlendirilmesi, Zenica: Basılmamış Bitirme Tezi. (Danışman: Adnan Kadriç).

Šiljak, Amina. (2002). “Dil ve Kültür İlişkilerinin Işığı Altında Türkçenin Boşnakçaya Etkileri”. İstanbul. Balkanlarda İslam Medeniyeti Sempozyumu.

Škaljić, Abdullah. (1966). Turcizmi u Srpsko Hrvatskom Jeziku. Sarajevo: Svjetlost.